

De missie van heerroom Dirk

Het begon met een dagboek, dat al die jaren zorgvuldig in de familie Schut was bewaard. Een kleinood was het, want het was van de in Afrika overleden oom Dirk wiens portret in ieder gezin van de grote Castricumse familie aan de muur hing. Zijn nicht Martha Lambrechts-van der Loos besloot het dagboek te lezen en over te schrijven. Het resultaat: een spannend boek.

Een missionaris was Dirk Schut (1893-1942). Als jonge vent al behept met het ideaal om in Afrika 'de oerschatten van geloof en beschaving te brengen aan hen die nog zitten in de duisternis van het heidendom', zoals later na zijn dood op zijn bidprentje te lezen viel.

Hij nam zijn taak ernstig op. Vol overtuiging en zonder enige twijfel. Dat hij als oudste voor priester ging studeren beschouwde hij als een offer. Zoals hij het in zijn dagboek zou omschrijven: 'De voltooiing van het offer dat ouders en zoon gezamenlijk voor God gebracht hebben'.

Getig

Dirk Schut stapte in 1923 op de boot naar Oeganda. Hij kwam terecht in een andere wereld. Het was een tijd waarin een boerenfamilie als de familie Schut nauwelijks besefte wat er speelde in de wereld. De brieven die Dirk stuurde, werden getig gelezen. Vader Frans maakte de brieven altijd zelf open. Dat was een plechtig moment. Sommige foto's - bijvoorbeeld van vrouwen met blote borsten - moffelde hij weg, want die mochten de kinderen niet zien.

In de brieven riep Dirk een exotisch beeld op van donker Afrika waar zwarte mensen woonden in een totaal andere wereld. Dirk - een grote sterke kerel - vertelde hoe hij enorme afstanden aflegde op zijn 'stoomfiets' - zoals motorfietsen toen werden genoemd - om ongelovigen te bekeren, kinderen te dopen en stervenden bij te staan. Hoe hij als een pionier eigenhandig stenen scholen en huizen

bouwde in een land waar de mensen nog in hutjes woonden. Zo bleef het contact met Nederland bestaan. Want ook al mochten paters slechts eenmaal in de tien jaar naar huis om hun familie te bezoeken, uit de brieven die Dirk verstuurde bleek voortdurend de liefde die hij voelde voor zijn familie in het verre Nederland.

Schok

Het bericht van zijn dood in 1942 was dan ook een grote schok voor de familie in Nederland. Ook al was hij toen al bijna twintig jaar weg, en in die tijd maar eenmaal terug geweest. „Een neef die tien jaar was toen heerroom Dirk overleed, herinnerde zich hoe zijn moeder begon te huilen toen ze het bericht van het overlijden kreeg. Van de weeromstuit begon hij zelf ook te huilen”, zegt Martha Lambrechts-van der Loos (72) die het dagboek een aantal jaar geleden in handen kreeg. Het was na Dirks overlijden in een kist met zijn bezittingen teruggekeerd uit Oeganda.

„Ik wist dat het dagboek in de familie zorgvuldig bewaard werd. Er was belangstelling voor van een Afrikaanse priester maar ik dacht: dan is het weg. Dus hebben we het gehouden. De vraag is dan: wat moet je ermee? Omdat het zo pijnlijk geschreven was en daardoor moeilijk leesbaar ben ik het gaan overschrijven. Dat was echt monnikenwerk. Ik had een vergrootglas nodig en moest vaak woorden opzoeken die ik niet begreep, maar ik kwam er doorheen.”

Uniek

Het resultaat was een uniek document. „Er zijn wel verslagen van missionarissen uit die tijd maar dat zijn doorgaans zakelijke rapporten. Dit gaf een beeld van wat er in hem om ging, wat hij meemaakte.” Ze werd steeds nieuwsgieriger. „Ik schreef de hele familie aan om brieven en foto's en andere informatie te sturen. Er bleek veel materiaal te zijn.”

Martha ging verder op onderzoek uit. Ze zocht naar informatie over hem in de archieven van Mill

Hill, een Engelse congregatie van missionarissen waar Dirk Schut voor actief was. En zo kwam ze steeds meer te weten over haar heerroom. Aan de hand van de informatie dichtte ze de gaten in de informatie nadat het dagboek in 1925 ophield. „Hij kreeg het in die tijd heel druk. Onder meer met de bouw van een klooster voor de zusters Ursulinen uit Bergen die de post in zijn standplaats Nyonda kwamen versterken.

De helft van het dagboek besloeg zijn bootreis. Die voerde langs steden met sprookjesachtige namen als Port Saïd, Aden en Mombassa. Het boertje uit Castricum keek zijn ogen uit in de Oriënt waar in de haven 'koelies' de kolen bijvulden. „Vieze zwarte tronies, echt verdierlijke gezichten, bedekt met een laag kolenstof”.

Racisme

Wat nu als racisme geldt, was toen normaal. Dirk ergerde zich aan de opdringerige bevolking in Egypte: „Voortdurend wordt men door straatventers lastig gevallen. Geen jood die het ze verbetert”. Hij sprak van 'sjaggeren' door joden. Elders beschrijft een non, Mechtildis van de zusters Ursulinen, hoe ze met de auto een rivier overstakten: „Eenige planken over een paar schuitjes, dat was de pont! De auto werd erop gezet, en daar gingen we, voortgeduwd door zes negers”. Martha: „Ik heb het bewust laten staan zoals het was. Het is soms onprettig om te lezen want het komt racistisch over. Maar ik wilde niet censureren.”

Hoewel opgewekt van karakter, had Dirk het gedurende de laatste jaren zwaar. Nadat hij begin jaren dertig een jaar in Nederland was geweest, keerde hij terug en toen kwam de klad erin. Omdat hij volgens de bisschop te weinig zielen tot het katholicisme had bekeerd, werd hij van zijn post gehaald en moest hij les geven op het seminarie in Oeganda. Daar verpieterde hij. In brieven bestookte hij de bisschop die hem op zijn beurt moest manen te stoppen omdat hij anders geschorst zou worden. Tenslotte kreeg Dirk een

Dirk aan de dis met een collega-missionaris.

FOTO'S UIT 'HET OFFER, DAGBOEK VAN EEN GEDREVEN MISSIONARIS'

nieuwe post waar het leven zo mogelijk nog zwaarder was. De oorlog brak uit, de geldstromen droogden op.

Tenslotte kwam onverwachts het bericht dat hij was overleden aan kinderverlamming. Hij was 49 jaar. En daar eindigt het boek. Wat er gebeurd is, hoelang hij ziek is geweest, onder welke omstandigheden deze boom van een man is gestorven, het is onbekend gebleven. Hij ligt zeer waarschijnlijk begraven op een begraafplaats in Kampala. Martha is van plan er volgend jaar met haar man heen te gaan. En ook naar al die andere plaatsen waar hij heeft gewoond en gewerkt. „Misschien kom ik er nog wel meer te weten.”

Koen van Eijk

Oegandese doopleerlingen.

Priesterwijding in Londen in 1918. Dirk is de derde van links.

Judith van der Stelt (l) en Martha Lambrechts.

Samenwerking met schrijfster

Martha Lambrechts heeft het boek niet zelf geschreven. Daarvoor heeft ze de ervaren tekstschrijver en redacteur Judith van der Stelt in de arm genomen. Hun namen staan allebei op de cover van het boek vermeld.

'Het offer, dagboek van een gedreven missionaris' is in eigen beheer uitgegeven via Boekenbent.com en kost 25 euro.

Het is te koop bij boekhandel Laan in Castricum (Burgemeester Mooijstraat 19) en bij de Christelijke Boekhandel in Alkmaar (Laat III).

Bestellen via Martha Lambrechts kan ook: martha.schorpioen@gmail.com

Zij voegt daar aan toe: „Veel Noord-Hollanders hadden een familielid in de missie. Ik ben benieuwd naar hun ervaringen. Dat kan via de mail.”

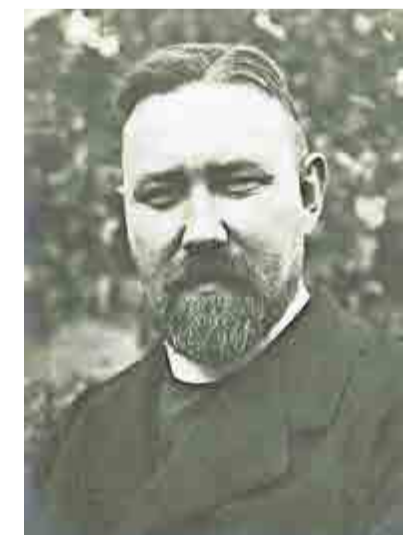
Dagboek bevatte een schat aan informatie

De cover van het boek.

Het dagboek.

Dirk Schut.